

גבולות חופש הדיבור

ומדוע טועים המדמים את הרפורמים לנוצרים

עקרון חופש הדיבור והדעה הוא עקרון מוחלט והגשמתו הלכה למעשה הוא אחד מהשגיה הגדולים של כל חברה המשתחררת מעריצות, צנזורה, תכתיבים של אינטרסים דתיים, כלכליים או פוליטיים. זכות חופש הדיבור נראית לנו טבעית ומחייבת ביהדות מאז שיושם העקרון התלמודי "אלו ואלו דברי אלוהים חיים" ונומק ובוסס על ידי שפינוזה ווולטר. הגבולות היחידים לחופש הדיבור בהם אנו מכירים, הם האיסור על הסתה למעשה פשע, האיסור לצעוק "אש" באולם גדוש באופן היכול לגרום אבדן חיים, או הסתה לאנטישמיות ולגזענות המסכנת חיי אדם וכבודו.

על כן מתירים העתונים הדמוקרטיים בישראל, הבעת כל דעה – ימנית ושמאלית, דתית, חילונית ואנטי קליקלית, באותו גליון ולעתים על אותו עמוד, בהנחה כי כל בר דעת מבין כי הדברים המובעים על ידי

בגליון 16-17 של "יהדות חופשית" הביע חגי דגן דעות, שגויות, לדעתי, ולדעת חברים אחרים במערכת "יהדות חופשית", בדבר קירבת היהדות הרפורמית לנצרות. כמה מקוראינו ותומכינו טענו כי אסור לפרסם דעות כאלה כיוון שהן מעליבות את היהודים הרפורמים ועשויים לגרום להם להפסיק לתמוך במוסדות השכלה חילוניים בישראל. טענה זו היא לדעתי לא נכונה, ותקוותנו היא כי יהודים רפורמים ואחרים, התומכים גם הם בחופש הדיבור ובחופש אקדמי, יבינו כי גם אם אינם מסכימים לאף אחד מדברי חגי דגן על הזרם הרפורמי בדת היהודית, אין לאסור את פרסומם.

הדיאלוג בתוך ובין כל היהדות שביהדות מפרה את המחשבה, גם אם מובעות בו דעות קיצוניות. דעתו של חגי דגן שגויה כיוון שהוא משווה את היהדות הרפורמית – שהיא הגדולה ביהדות המיעוט הדתי שביהדות – לדת הנמצאת מחוץ ליהדות

השוואה של היהדות הרפורמית לנצרות מוטעת משום שהיא משווה את הזרם הדתי הגדול ביהדות לדת הנמצאת מחוץ ליהדות ולעם היהודי.

הסופר הכותב אותם אינם זהים בהכרח לדעת העורך או לדעת חברי המערכת. הדיאלוג בין הדעות השונות – ולו הקיצוניות ביותר – הוא הכרחי לליבון הדברים ולהבנתם, לקידום המחשבה וההגות, לביקורת עצמית וביקורת הדדית אשר בלעדיהם אין קיום לחברה דמוקרטית. כאשר בתחילת המאה ה-20 פרסם הסופר י.ח. ברנר מאמר ב"הפועל הצעיר" ביפו, בו הביע דעתו כי ישו מנצרת הוא אחד מחשובי נביאי ישראל (כפי שחשבו שפינוזה, בובר ואיינשטיין), הציעו אחד העם וביאליק להפסיק את התמיכה של התרומות מהועד באודסה, שבזכותם יצא "הפועל הצעיר" לאור בישראל. בתגובה על מעשה נורא זה נאספו סופרי ישראל – דתיים וחילוניים כאחד – לאסיפת מחאה ביפו נגד הצנזורה שניסה הועד האודסאי להטיל על הדעות המובעות בעתונות הארצישראלית החופשית, אף שרובם לא הסכימו עם ברנר.

ולעם היהודי. מאמרו של דגן עשוי לתרום למחשבה רצינית של ישראלים שאינם יודעים דבר על הרפורמה שהחלה ביהדות, במאה ה-19, בנסיון לבטל את רוב דיני ההלכה וחלק גדול ממנהגי המסורת, והפכה בימינו לתנועה דתית המקבלת את רוב דיני ההלכה ואת רוב מנהגי המסורת ההלכתית, בדומה לקונסרבטיבים, לניאו אורתודוקסים ובמידה מסוימת גם לאורתודוקסים.

"רפורמים" מהווים כיום את התנועה הדתית היהודית הגדולה ביותר בתפוצה. לראשי המתפללים הרפורמים חזרו הכפות וחלק מהמקרים גם הטליתות, מנהגי ותכני הטקסים ברוב בתי הכנסת של התנועה הרפורמית דומים ביסודם למנהגי ותכני בתי הכנסת של התנועות האחרות. ההבדלים בין היהדות הרפורמית ליהדות הניאו אורתודוקסית או הקונסרבטיבית הם מזעריים וזניחים – כולם כאחד מביעים

בהתנהגותם ובטקסיים ותפילותיהם את האמונה כי יהדותם מוגשמת כדת ומבוססת על אמונה באלוהים ובמצוותיו למשה בסני. התנועה הרפורמית היא כיום תנועה דתית לאומית יהודית – תנועה המכירה בחשיבות החינוך של ילדיה לתודעה לאומית יהודית, לסולידריות לאומית יהודית, לתמיכה במדינה היהודית ובתנועה הציונית המבקשת להבטיח כי כל יהודי הרוצה או חייב לעזוב את ארץ מגוריו יוכל להקלט בישראל.

על כן נזעקנו, כל שוחרי חופש הדעה והדת, לתיקון כל עוול שנעשה לתנועה הרפורמית ולרבניה במדינת ישראל, לקפוח זכויותיהם לעומת זכויות היהדות הדתיות האחרות. בזכות הוגים, סופרים ומנהיגים חילוניים תוקנו כמה מן העוולות והוחל בהתמודדות עם הקיפוח של הרפורמים בישראל, וכמו שקנדי טען כי "אני ברלינאי" הכריזו סופרים ישראלים חילוניים כעמוס עוז, א.ב. יהושע ודוד גרוסמן: "אני רפורמי".

אין אף מכה משותף אחד בין מאפייני התנועה הרפורמית בימינו לבין הדת הנוצרית לפלגיה, בין התוכן והמשמעות של הטקסים הרפורמים לטקסים הנוצריים, ולכן טועה חגי דגן טעות בסיסית בטעונו, אך יש לו כמובן זכות מלאה להביעה ולהגן עליה.

אנו מקוים כי הדיון ב"יהדות חופשית" בטבען של היהדות, החיות ביהדות זו לצד זו, ימשיך להתפתח ללא מגבלות צנזוריות, באופן שיותר ויותר ישראלים יכירו את מורכבות התרבות של העם היהודי. רק חופש הדיבור והדעה יכול להבטיח הכרתן של התנועות הותיקות והחדשות ביהדות, רק בזכותו ניתן לחנך יהודים חופשיים לבחירת דרכם שלהם בהגשמת יהודיותם.